

Το πάθημα ενός ψεύτη: Ένα παράδειγμα διδασκαλίας λατινικών στην Γ' λυκείου με αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ιωσηφίδου Ειρήνη

Φιλολόγος, eirini_iosifidou@yahoo.gr

Περίληψη

Η θέση που κατέχουν οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην εκπαίδευση και η εφαρμογή τους στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων αποτελεί σήμερα ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα προς διερεύνηση. Η παρούσα εισήγηση ασχολείται με την ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία των Λατινικών με στόχο την αποτελεσματικότερη μάθηση. Το προτεινόμενο παράδειγμα καλύπτει ολόκληρο τον κύκλο διδασκαλίας της 24^{ης} διδακτικής ενότητας (λεξιλόγιο, συντακτική και γραμματική ανάλυση, πραγματολογικά στοιχεία, μετάφραση και αξιολόγηση) και υλοποιείται με την αξιοποίηση του power point, του λογισμικού hot potatoes και του διαδικτύου. Αναμφισβήτητα, οι ΤΠΕ καθιστούν τη διδασκαλία μιας νεκρής γλώσσας ελκυστική για τους μαθητές, καθώς προσφέρουν τη δυνατότητα για εξερεύνηση και αυτενέργεια κατά την ανακάλυψη της γνώσης. Επιπροσθέτως, ενισχύεται η κοινωνικοποίηση με την ομαδοσυνεργατική και αλληλοδιδασκτική μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: *ΤΠΕπικοινωνίας και λατινική γλώσσα, power point.*

1. Εισαγωγή

Σήμερα, η εξοικείωση των μαθητών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές αποτελεί επιταγή της νέας εποχής, καθώς η χρήση του Η/Υ διευρύνεται σε ολοένα και περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Καθίσταται, επομένως, αναγκαία η εισαγωγή των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση.

Οι πρώτες απόπειρες εισαγωγής των ΤΠΕ στην ελληνική εκπαίδευση χαρακτηρίζονταν από έλλειψη σοβαρού σχεδιασμού (Κουτσογιάννης, 1998; Κουτσογιάννης, 2000). Σύμφωνα με αποτελέσματα ερευνών οι εκπαιδευτικοί τείνουν να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ σύμφωνα με το παραδοσιακό δασκαλοκεντρικό μοντέλο (Κουτσογιάννης, 2001; Demetriadis et al., 2003), διότι δεν προηγήθηκε κατάλληλη επιμόρφωση ώστε να διαφοροποιηθούν οι παραδοσιακοί ρόλοι των εκπαιδευτικών και των μαθητών (Σολομωνίδου, 2001).

Ο εκπαιδευτικός διαδραματίζει τον πιο καθοριστικό ρόλο στην επιτυχημένη εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (Μιχαηλίδου–Ευρυπίδου, 1996; Μπίκος, 1995; Fullan, 1993). Η επιμόρφωση, επομένως, των εκπαιδευτικών πρέπει να αποσκοπεί αφενός στην τεχνολογική τους κατάρτιση, αφετέρου στην επιμόρφωσή τους

αναφορικά με την παιδαγωγική αξιοποίηση των Η/Υ στη διδασκαλία (Davis & Tearle, 1998).

Η αξιοποίηση του Η/Υ στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων προσφέρει πλεονεκτήματα στον εκπαιδευτικό και στο μαθητή, διότι συμβάλλει στην καλύτερη αφομοίωση της γνώσης, αλλά και οι μαθητές εμπλέκονται ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και ενισχύεται η μαθητοκεντρική διδασκαλία. Δυστυχώς, το ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει αποδεχτεί τον Η/Υ ως χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο παραμένει μικρό (Μιχαηλίδου–Ευρυπίδου, 1996). Απαιτείται, επομένως, ο εκπαιδευτικός να γίνει καθοδηγητικός, ενισχύοντας τους μαθητές να ανακαλύψουν μόνοι τους τη γνώση, παρέχοντάς τους βοήθεια όποτε τη χρειάζονται (Vygotsky, 1988).

2. Το παράδειγμα

2.1 Γενική παρουσίαση

Πρόκειται για ένα σενάριο μαθήματος 3 διδακτικών ωρών και αποτελεί παράδειγμα ένταξης των ΤΠΕ στην παραδοσιακή διδασκαλία. Αφορά τη γλωσσική διδασκαλία της 24^{ης} ενότητας των Λατινικών Γ' Λυκείου θεωρητικής κατεύθυνσης: «Το πάθημα ενός ψεύτη» και στοχεύει στην αξιοποίηση των κριτικών ικανοτήτων που έχουν οι μαθητές, ώστε να προσεγγίσουν αποτελεσματικότερα τη λατινική γλώσσα. Η σημασία της κριτικής σκέψης στη διδακτική πράξη είναι βάση ενός γενικότερου παιδαγωγικού κινήματος, γιατί με αυτήν καλλιεργούνται ουσιαστικά οι γνωστικές δεξιότητες (Ματσαγγούρας, 2007).

Αναμφισβήτητα, οι ΤΠΕ καθιστούν τη διδασκαλία μιας νεκρής γλώσσας ελκυστική για τους μαθητές διότι προσφέρουν τη δυνατότητα για εξερεύνηση και αυτενέργεια κατά την ανακάλυψη της γνώσης και ταυτόχρονα συμβάλλουν στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησής τους. Έτσι, ενισχύεται η κοινωνικοποίηση με την ομαδοσυνεργατική και αλληλοδιδασκτική μάθηση (Ματσαγγούρας, 2001) και όλοι οι μαθητές συνεισφέρουν ανάλογα με τις δεξιότητές τους στη διαμόρφωση του μαθήματος με αποτέλεσμα να ενισχύονται θετικά και οι πιο αδύνατοι μαθητές.

2.2 Καθορισμός εκπαιδευτικών στόχων

Η σαφής διατύπωση των στόχων της διδακτικής ενότητας αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας (Mager, 1985). Οι στόχοι τους οποίους θα θέσουμε στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα είναι οι εξής:

Σε επίπεδο γνώσεων:

- Να αναγνωρίζουν τις καταλήξεις της υποτακτικής παρακειμένου και υπερσυντελικού.
- Να αντιληφθούν τις διαφορές μεταξύ χρονικού και ιστορικού συνδέσμου cum.
- Να κατακτήσουν το λεξιλόγιο και τα συντακτικά φαινόμενα της 24^{ης} διδακτικής ενότητας.

Σε επίπεδο ικανοτήτων:

- Να διακρίνουν τα διαφορετικά είδη προτάσεων που εισάγονται με το σύνδεσμο cum.
- Να χρησιμοποιούν το internet ώστε να βρίσκουν τις πληροφορίες που χρειάζονται.
- Να εφαρμόζουν σωστά τους νέους τύπους της υποτακτικής που έχουν διδαχθεί όταν επιλύουν τις ασκήσεις εμπέδωσης.

Σε επίπεδο στάσεων:

- Να απομυθοποιήσουν την παντοκρατορία του βιβλίου και να ενθαρρυνθούν να χρησιμοποιούν και άλλα μέσα (H/Y, internet κ.α.) όσον αφορά τις πηγές γνώσης τους.
- Να εκτιμήσουν την αξία των ΤΠΕ στη διδασκαλία των λατινικών και κατ' επέκταση όλων των σχολικών μαθημάτων.

2.3 Προτεινόμενη πορεία διδασκαλίας

1^η ώρα

Στην αίθουσα του εργαστηρίου οι μαθητές χωρισμένοι σε δυάδες χρησιμοποιούν τους Η/Υ ώστε να γράψουν δύο παραγράφους με βιογραφικά στοιχεία για δύο Ρωμαίους πολίτες. Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους υπερσυνδέσμους που έχει διαλέξει ο εκπαιδευτικός ή να χρησιμοποιήσουν οποιαδήποτε άλλη πηγή επιθυμούν από το διαδίκτυο. Ακόμη, θα πρέπει να τοποθετήσουν στο κείμενό τους μια σχετική εικόνα. Αφού εκτυπώσουν το κείμενό τους θα ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στην ολομέλεια της τάξης. Έτσι, οι μαθητές παίρνουν μια πρώτη γεύση για το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούν.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός μοιράζει το πρώτο φύλλο εργασίας που περιλαμβάνει τη μετάφραση του άγνωστου λεξιλογίου του κειμένου και προβάλλει τις διαφάνειες που έχει ετοιμάσει στον Η/Υ με πρόγραμμα power point μέσω του προτζέκτορα. Οι μαθητές από την πρώτη διαφάνεια πληροφορούνται τον τίτλο της ενότητας που θα διδαχθούν και αισθάνονται οικεία καθώς ήδη γνωρίζουν πληροφορίες για τη ζωή των δυο ηρώων. Στην επόμενη διαφάνεια οι μαθητές βλέπουν την πρώτη περίοδο του κειμένου και προσπαθούν να την χωρίσουν σε προτάσεις (κύριες και δευτερεύουσες). Μετά από κάθε σωστή απάντηση των μαθητών προβάλλεται στη διαφάνεια η επαλήθευση.

Αμέσως μετά ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να κάνουν συντακτική αναγνώριση των όρων της πρότασης καθοδηγώντας τους ως προς τη σειρά των όρων που θα αναγνωρίσουν. Στο σημείο αυτό ο εκπαιδευτικός τους ζητά να προσπαθήσουν να μεταφράσουν την πρόταση με τη σειρά των λέξεων στηριζόμενοι στη σύνταξη και συμβουλευόμενοι το έντυπο υλικό που τους έχει διανεμηθεί.

Η διαδικασία επαναλαμβάνεται μέχρι να γίνει συντακτική αναγνώριση και μετάφραση όλων των προτάσεων. Κάθε φορά που κάποιος μαθητής απαντά σωστά, δίνεται η επαλήθευσή της στον τοίχο ή τον πίνακα. Σε περίπτωση, όμως, που δοθεί κάποια λάθος απάντηση, τότε ο εκπαιδευτικός οφείλει να ενισχύσει το μαθητή δίνοντάς του κάποια βοήθεια ώστε να βρει μόνος του τη σωστή απάντηση.

2^η ώρα

Στη δεύτερη διδακτική ώρα ο εκπαιδευτικός θα παρουσιάσει ένα power point στο οποίο θα παρουσιάζεται περιληπτικά το μάθημα με μορφή κόμικς. Έχει καταδειχθεί ότι τα ψηφιακά κόμικς αποτελούν εναλλακτικό τρόπο διδασκαλίας και συμβάλλουν θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία, αφού η προστιθέμενη αξία τους είναι η πρωτοτυπία, η προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών, η χαρά, η διέγερση της φαντασίας, η βιωματικότητα και η καλλιέργεια των καλλιτεχνικών ανησυχιών του μαθητή (Βασιλακοπούλου κ.α., 2008). Οι μαθητές θα συμμετάσχουν ενεργά στην ανάγνωση του κόμικς. Θα γίνει, επομένως, σύνδεση με το προηγούμενο μάθημα, αλλά και ανακεφαλαίωση του περιεχόμενου του προηγούμενου μαθήματος.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός θα παρουσιάσει ένα δεύτερο power point στο οποίο μέσα από εύκολες ασκήσεις σαν παιχνίδι θα διδάξει τη θεωρία γραμματικής της ενότητας. Οι ίδιοι οι μαθητές θα προσπαθήσουν να βρουν τον κανόνα σχετικά με το πώς δημιουργούνται οι τύποι αυτοί. Αρχικά θα υπάρχουν ρήματα με καταλήξεις ήδη γνωστές αλλά και άγνωστες στους μαθητές. Στις τελευταίες διαφάνειες θα υπάρχουν παραδείγματα εφαρμογής των νέων γραμματικών τύπων μέσα σε προτάσεις. Αυτή θα είναι η γέφυρα για να διδαχθούν και να κατανοήσουν στην πράξη οι μαθητές μια κατηγορία δευτερευουσών χρονικών προτάσεων που εκφέρονται με τους χρόνους που διδάχθηκαν πριν από λίγο.

Εν συνέχεια οι μαθητές θα ανοίξουν από την επιφάνεια εργασίας του Η/Υ το φάκελο που περιλαμβάνει τα αρχεία που θα χρειαστούν. Οι μαθητές συνεργαζόμενοι ανά δυάδες χωρίς να βαθμολογηθούν θα λύσουν τέσσερις ασκήσεις εμπέδωσης, οι οποίες είναι σχεδιασμένες με το ελεύθερο λογισμικό hot potatoes και αφορούν τη θεωρία που διδάχθηκαν πριν από λίγο. Μέσα από ασκήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοιχίσης και συμπλήρωσης κενών οι μαθητές εμπεδώνουν τη θεωρία με ευχάριστο τρόπο και την εφαρμόζουν στην πράξη. Κάθε φορά που θα απαντούν σωστά θα επιβραβεύονται, ενώ όταν δίνουν λάθος απάντηση θα παίρνουν ανατροφοδότηση ώστε να προσπαθήσουν να βρουν τη σωστή απάντηση.

3^η ώρα

Στην τελευταία διδακτική ώρα της συγκεκριμένης ενότητας των Λατινικών θα ζητηθεί από τους μαθητές να εκφράσουν τυχόν απορίες που τους έχουν δημιουργηθεί. Οι απαντήσεις δε θα δοθούν από τον εκπαιδευτικό, αλλά θα γίνει προσπάθεια να εκμαιευθούν οι σωστές απαντήσεις μέσα από τη συζήτηση με τους μαθητές. Με τον τρόπο αυτό και μέσα από την ενεργή συμμετοχή των μαθητών θα διαλευκανθούν όλα τα σκοτεινά σημεία και οι μαθητές θα αισθανθούν ικανοποίηση όταν θα κατανοήσουν ότι έχουν επιτύχει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά την πρώτη ώρα της διδακτικής ενότητας. Στη συνέχεια οι μαθητές θα κληθούν να απαντήσουν στο κριτήριο αξιολόγησης που είναι σχεδιασμένο με το λογισμικό hot potatoes σε είκοσι λεπτά. Με την ολοκλήρωση του κριτηρίου θα λάβουν άμεσα τη βαθμολογία τους σε ποσοστό επί τοις εκατό. Με τον τρόπο αυτό μαθητές και

εκπαιδευτικός θα πάρουν ανατροφοδότηση έτσι ώστε να διαπιστωθεί αν έχουν επιτευχθεί τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα μάθησης.

3. Επίλογος

Η χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία των Λατινικών αποτελεί πρόκληση, την οποία οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ακόμη, αξιωματικά λησμονούμε ότι η χρήση των ΤΠΕ μπορεί να ωθήσει στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των παιδαγωγικών μεθόδων και να επιφέρει εξατομικευμένη διδασκαλία και αφύπνιση εσωτερικών κινήτρων μάθησης για τους μαθητές.

Το προτεινόμενο παράδειγμα διδασκαλίας θα βοηθήσει τους μαθητές να αγαπήσουν το μάθημα των Λατινικών, θα αναδείξει την πολυτροπικότητα ως βασικό παράγοντα της διδασκαλίας και θα φανερώσει διάφορες πτυχές του γνωστικού αντικειμένου. Επιπλέον, θα αναβαθμιστεί ο ρόλος που διαδραματίζει ο εκπαιδευτικός, καθώς ο ίδιος είναι πλέον ο σχεδιαστής του μαθήματός του και έτσι διευρύνονται τα περιθώρια δράσης και πρωτοβουλίας. Τα παραπάνω αποτελούν βασικά στοιχεία για τη γενικότερη αναβάθμιση του σημερινού σχολείου. Χρειάζεται, όμως, και τα αναλυτικά προγράμματα να συντονιστούν με την ηλεκτρονική πραγματικότητα και να δημιουργηθούν κατάλληλα λογισμικά.

Βιβλιογραφία

- Βασιλακοπούλου, Μ., Μπουλούδακης, Μ., Αράπογλου, Ι., Ρετάλης, Σ., Αλτάνης, Ι. & Γεωργιακάκης, Π. (2008). *Αποτελέσματα Πιλοτικού Εργαστηρίου Χρήσης Εκπαιδευτικών Ψηφιακών Κόμικς σε Μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*. 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ «ΤΠΕ & Εκπαίδευση» Αποτελέσματα κρίσης προτάσεων συμμετοχής, 4 & 5/10/2008.
- Davis, N. & Tearle P. (1998). *A Core Curriculum for Telematics in Teacher Training. Proceedings of the XV, IFIP World Computer Congress – Teleteaching '98. Distance Learning, Training and Education, Vol.1 (pp. 239-248)*. Vienna & Budapest.
- Demetriadis, S., Barbas, A., Molohides, A., Palaigeorgiou, G., Psillos, D., Vlahavas, I., Tsoukalas, I. & Pombortsis, A. (2003). "Cultures in negotiation": teachers' acceptance/resistance attitudes considering the infusion of technology into schools, *Computers & Education*, 41(1), pp. 19-37.
- Fullan, M. (1993). *Change Forces Probing the Depths of Educational Reform*. London: The Falmer Press.
- Κουτσογιάννης, Δ. (1998). *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α' Γυμνασίου*. Διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης.

- Κουτσογιάννης, Δ. (2000). *Γλωσσική αγωγή και διαδίκτυο: δυνατότητες και περιορισμοί. Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Κυριακίδης.
- Κουτσογιάννης, Δ. (επιμ.) (2001). *Πληροφορική – επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία. (Information-communication technology and literacy: the international experience)*. Πρακτικά Διεθνούς Ημερίδας (2001). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Mager, R. F. (1985). *Διδακτικοί στόχοι και διδασκαλία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη.
- Ματσαγγούρας, Γ. Η. (2001). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας Γ. Η. (2007). *Στρατηγικές της Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μιχαηλίδου–Ευρυπίδου, Α. (1996). *Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την Τεχνολογική καινοτομία της Εισαγωγής των Η/Υ στην Κυπριακή Δημοτική Εκπαίδευση*. Σειρά: Παιδαγωγικές Έρευνες 33. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Μπίκος, Κ. Γ. (1995). *Εκπαιδευτικοί και ηλεκτρονικοί υπολογιστές: στάσεις Ελλήνων εκπαιδευτικών απέναντι στην εισαγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη Γενική Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Σολωμονίδου, Χ. (2001). *Σύγχρονη Εκπαιδευτική Τεχνολογία: Υπολογιστές και μάθηση στην Κοινωνία της Γνώσης*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
- Vygotsky, L. (μτφρ Ροδή, Α.) (1988). *Σκέψη και γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.